Рецензія на монографію С. О. Павленка «Основи оперативно-розшукової тактики»

ЧЕРНЯВСЬКИЙ Сергій - проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

DOI 10.32782/NP.2022.4.26

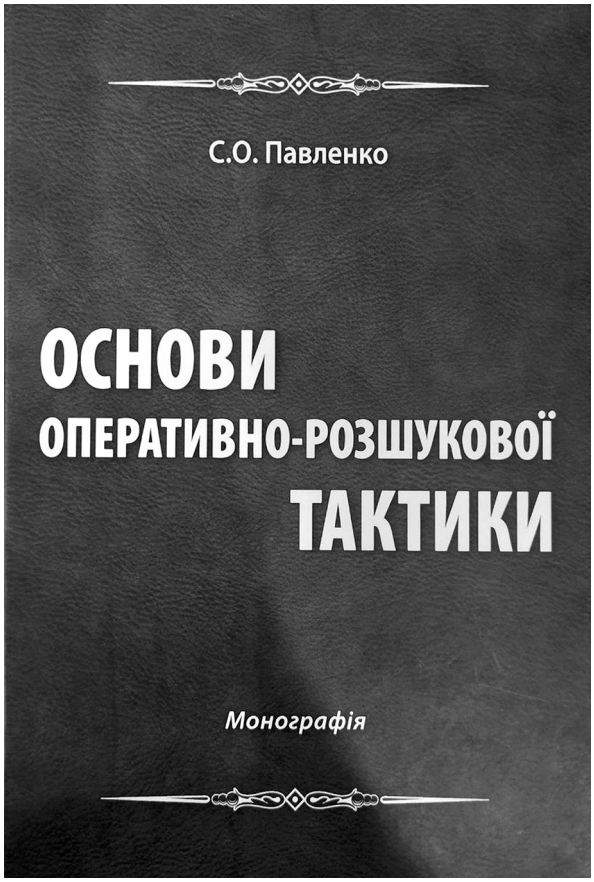

Сучасна система оперативно-розшукової діяльності України потребує справжніх фахівців, які будуть обізнані у всіх існуючих алгоритмах проведення оперативно-розшукових заходів, механізмах протидії злочинності та комунікації із часто діаметрально протилежними верствами населення. Поряд з цим даний фахівець повинен вміти критично мислити, раціонально та логічно розглядати будь-яку ситуацію і бути в змозі приймати важливе управлінське рішення в критичній ситуації. Постійне реформування правоохоронної системи вимагає підвищеного рівня кваліфікованості кожного працівника, однак очевидним є те, що його професіоналізм залежить від освітньо-професійної програми, за якою він навчався, компетентності викладачів тощо. Незважаючи на це, вагомим елементом у навчальному процесі будь-якого працівника є практична складова. Серед багатьох інших складових нерозривною із практикою і такою, що фактично ґрунтується на ній, є оперативно-розшукова тактика. Численні алгоритми та методики, якими користуються сьогодні оперативні підрозділи, створені тими самими практичними працівниками в процесі реалізації завдань оперативно-розшукової діяльності.

Оперативно-розшукова тактика є складовою частиною загальної тактики, яка з доісторичних часів визнана військовим мистецтвом підготування, організації та ведення бою, визначення шляхів, методів, засобів і форм боротьби, що найбільше відповідають конкретним обставинам у цей момент і забезпечують стратегічний успіх, а в переносному значенні - це прийоми, засоби досягнення якоїсь мети, лінія поведінки когось. Тактика як мистецтво ведення протиборства притаманна діяльності, пов'язаній із суперництвом, боротьбою, введенням в оману протидіючої сторони для забезпечення влас-

ного успіху (військова справа, спорт, оперативно-розшукова робота тощо). Діяльність посадових осіб, покликаних працювати у галузі конфліктних ситуацій (воєначальники, оперативники НПУ, СБУ, прикордонних військ тощо), пов'язана з постійною протидією ворогуючої сторони. Це зумовлює необхідність ураховувати не лише свої оперативно-тактичні плани, а й задуми, наміри, поведінку супротивника, передбачати його вчинки рішення, заходи. Оперативно-розшукова тактика як складова частина оперативно-розшукової роботи - це мистецтво протидії кримінальному середовищу.

Оперативно-розшукову тактику дійсно можна віднести до різновидів ведення бою, який ведеться не на традиційному полі битви, а у суспільстві, що фактично означає протидію правоохоронними органами законними засобами і методами, зокрема із застосуванням прийомів оперативно-розшукової тактики, вчиненню умисних кримінальних правопорушень окремими особами або злочинними угрупованнями. Крім цього, одним із варіантів тлумачення поняття «тактика» є «способи, прийоми досягнення певної мети; лінія поведінки когось». Дане тлумачення досить повно розкриває зміст терміну «оперативно-розшукова тактика», тому що вона по суті є сформованою методикою діяльності сил ОРД та лінією їх поведінки в антизлочинній діяльності.

Зазначене обумовлює актуальність теми монографічного дослідження С. О. Павленка «Основи оперативно-розшукової тактики».

Заслуговує на увагу визначення автором поняття спеціальної оперативно-розшукової тактики, яку слід розуміти як систему (підсистему) науково-теоретичних положень, і розроблених на їх основі рекомендацій, що містять алгоритми (програми) оперативно-тактичних дій працівників оперативних підрозділів щодо використання наявних сил, засобів, методів оперативно-розшукової діяльності в найбільш ефективний спосіб, з урахуванням особливостей конкретної оперативно-тактичної ситуації.

Вченим виокремлено суттєві ознаки, що характеризують оперативно-розшукову тактику як складну й динамічну систему: відносна самостійність; діалектична єдність її частин (загальної га спеціальної), спрямованість на подолання протидії; ієрархічність елементів, їх взаємозв'язок і суперечливість; законність; системність; конкретність; локальність; оптимальність використання наявних сил, засобів і методів оперативно-розшукової діяльності.

Використання значної кількості наукових і нормативно-правових джерел сприяло формулюванню науково-теоретичних та практичних висновків, пропозицій, що мають вагоме значення для науки оперативно-розшукової діяльності та її практичної складової. Крім того, усі сформульовані автором висновки та практичні рекомендації мають достатній ступінь наукової новизни й заслуговують на схвалення та підтримку.

Достовірність авторських висновків та пропозицій підтверджується значною кількістю емпіричного матеріалу, зокрема, прикладами судової практики. Під час роботи над монографічним дослідженням автором було опрацьовано широкий спектр наукових джерел, значний масив нормативно-правових актів. Систематизація такої кількості наукових поглядів збагатило роботу і підкреслило її значущість і комплексний глибинний підхід.

Практичне значення результатів і висновків роботи полягає у тому, що вони можуть бути використані як для подальших досліджень загальнотеоретичних проблем, так і у практичній діяльності, у правотворчій та правозастосовній діяльності. Монографія виконана на належному науковому рівні, має чітку обґрунтовану структуру, матеріал викладено системно та послідовно. Робота буде цікавою для широкого кола читачів, особливо фахівців, які розробляють наукові засади забезпечення оперативно-розшукової діяльності та кримінального процесу.

У цілому робота відзначається науковою новизною та актуальністю, має практичне значення оперативно-розшукової діяльності. Монографія С.О. Павленка «Основи оперативно-розшукової тактики» буде корисним науковим доробком фахівцям з оперативно-розшукової діяльності.